

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά, Λισαβόνα

ΕΤΗΣΙΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΠΝΤ 2003: ΕΙΔΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΑΤΟΜΑ ΝΕΑΡΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Αυξανόμενη ανησυχία για την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ και τη συστηματική χρήση ναρκωτικών από τους νέους και τις ευπαθείς ομάδες

(22.10.2003 ΛΙΣΑΒΟΝΑ/**EMBARGO 10H00 CET**) Οι ανησυχίες αυξάνονται σε όλη την Ευρώπη για τα αυξανόμενα περιστατικά υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ και τη συστηματική χρήση ναρκωτικών από μικρό αλλά μη ευκαταφρόνητο αριθμό νεαρών ατόμων ευπαθών ομάδων.

Τα σημερινά σύνθετα και μεταβαλλόμενα πρότυπα χρήσης αποτελούν σημαντική πρόκληση για τους αρμόδιους για τη χάραξη πολιτικής. Τα άτομα νεαρής ηλικίας έχουν σήμερα μεγαλύτερη πρόσβαση σε ευρύτερο φάσμα ουσιών και αυξάνεται η παράλληλη χρήση ουσιών με αλκοόλ.

Τα θέματα αυτά εξετάζονται στις φετινές **Ετήσιες εκθέσεις** για την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στα **15 κράτη μέλη της ΕΕ** και τη **Νορβηγία** και στις **13 εντασσόμενες και υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ χώρες** ⁽¹⁾, οι οποίες δημοσιεύονται σήμερα στο **Στρασβούργο** από το **ΕΚΠΝΤ**, τον **οργανισμό της ΕΕ για τα ναρκωτικά που εδρεύει στη Λισαβόνα**. Οι δύο εκθέσεις επικεντρώνονται στα νέα άτομα και για πρώτη φορά εξετάζουν το πρόβλημα της κατανάλωσης αλκοόλ παράλληλα με τη χρήση παράνομων ουσιών.

Ο **γενικός διευθυντής του ΕΚΠΝΤ, Georges Estievenart**, δηλώνει: «Την τελευταία δεκαετία αυξήθηκε σταθερά η χρήση ναρκωτικών από τα άτομα νεαρής ηλικίας στα **15 κράτη μέλη της ΕΕ**. Παρότι υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις σταθεροποίησης στην πλειοψηφία των νέων σε ορισμένες Δυτικοευρωπαϊκές χώρες, από τα στοιχεία δεν προκύπτει σημαντική συνολική μείωση, ιδίως μεταξύ αυτών που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο.»

Ο ίδιος προσθέτει: «Η **ΕΕ** πρέπει να καταβάλλει πολλές προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου που τίθεται στο σχέδιο δράσης για τα ναρκωτικά, δηλαδή τη δραστική μείωση της χρήσης ναρκωτικών από τους νέους κάτω των 18 ετών μέχρι το 2004. Μια απάντηση είναι η περαιτέρω επένδυση στην πρόληψη μεταξύ αυτών που γνωρίζουμε ότι ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες και αυτών που κάνουν μεγαλύτερη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ».

Στις **10 Χώρες της Κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ)**, η επικράτηση των χρηστών που έχουν καταναλώσει τουλάχιστον μια φορά στη διάρκεια της ζωής αλκοόλ σε συνδυασμό με παράνομες ουσίες σημείωσε αύξηση στα τέλη του 1990. Σε σύγκριση με την **ΕΕ**, η χρήση ηρωίνης, έκστασης και διεγερτικών ουσιών είναι ιδιαίτερα υψηλή μεταξύ των νέων ατόμων σε ορισμένες **ΧΚΑΕ**, ενώ ο κίνδυνος να ανακύψουν σοβαρά προβλήματα στην περιοχή παραμένει μεγάλος. Στις χώρες αυτές, αναγνωρίζεται η ανάγκη καταβολής προσπάθειών στον τομέα της πρόληψης και έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται προγράμματα σχολικά, κοινοτικά και προγράμματα εκπαίδευσης ομοτίμων.

Στην **ΕΕ**, οι θάνατοι ατόμων κάτω των 20 ετών από τα ναρκωτικά έφτασαν στις 3 103 την τελευταία δεκαετία. Την περίοδο αυτή καταγράφηκε σταθερή αύξηση, από 161 θανάτους το 1990 σε 349 το 2000. Δεν υπάρχουν αντίστοιχα στοιχεία διαθέσιμα για τις **ΧΚΑΕ**.

Η κατανάλωση αλκοόλ συνιστά απειλή για τους νέους

Το αλκοόλ είναι η ψυχοδραστική ουσία που χρησιμοποιείται περισσότερο από τους νέους στην **ΕΕ** και τις **ΧΚΑΕ** και το γεγονός αυτό δεν μπορεί να αγνοηθεί κατά την ανάλυση του κόστους των κοινωνικών παρεμβάσεων και των παρεμβάσεων προστασίας της υγείας.

Σύμφωνα με έρευνες που διενεργήθηκαν σε σχολεία της **ΕΕ**, μεταξύ μαθητών ηλικίας 15 έως 16 ετών, ένα ποσοστό 36% των μαθητών στην **Πορτογαλία** και 89% στη **Δανία** ανέφεραν ότι είχαν μεθύσει ορισμένες φορές στη ζωή τους. Στα τέλη του 1990 αναφέρθηκε αύξηση της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ (πέντε ή περισσότερα οινόπνευματώδη ποτά στη καθησιά κατά τη διάρκεια των προηγούμενων 30 ημερών) ιδιαίτερα στην **Ιρλανδία** (από 47% έως 57%) και τη **Νορβηγία** (37% έως 50%). Συγκριτικά, το ποσοστό των μαθητών που έχουν δοκιμάσει κάνναβη τουλάχιστον μια φορά στη ζωή τους έφτασε στο 35% στη **Γαλλία** για την ίδια ηλικιακή ομάδα την ίδια χρονική περίοδο. Παρατηρείται ευρεία κατανάλωση αλκοόλ στις **ΧΚΑΕ**, λόγω της ελλιπούς εφαρμογής των νόμων για την προστασία των νέων. Σχεδόν και στις **10 ΧΚΑΕ**, περίπου τα δύο τρίτα των 15χρονων-16χρονων μαθητών αναφέρουν ότι έχουν μεθύσει τουλάχιστον μια φορά στη ζωή τους. Οι αποκαλούμενοι «έμπειροι πότες» – που έχουν καταναλώσει αλκοόλ 40 φορές ή περισσότερες κατά τη διάρκεια της ζωής τους – αυξήθηκαν σε τουλάχιστον έξι από τις χώρες αυτές το διάστημα 1995-1999. Για παράδειγμα, στη **Τσεχία** από 22% σε 41% και στην **Πολωνία** από 18% σε 26.

Η εικόνα των νέων ατόμων για τη μέθη ποικίλλει σημαντικά στις χώρες της **ΕΕ**. Γενικότερα, η εικόνα είναι περισσότερο αρνητική στο Νότο και λιγότερο στο Βορρά. Περίπου 80% των **Ιταλών** νέων αποδοκιμάζουν την κατάσταση αυτή, σε σύγκριση με ποσοστό 32% στη **Δανία**. Η διάσταση είναι μικρότερη όσον αφορά την αποδοχή της χρήσης άλλων ουσιών. Για παράδειγμα, το ποσοστό μη αποδοχής της έκστασης κυμαίνεται από 71% στην **Ελλάδα**, μεταξύ των νέων ηλικίας 15 και 16 ετών, έως 90% στη **Δανία**. Στις **ΧΚΑΕ**, τα ποσοστά διαφέρουν. Στην **Τσεχία** ποσοστό μικρότερο του 49% αποδοκιμάζει το να μεθάει κανείς μια φορά την εβδομάδα, ενώ στην **Εσθονία**, την **Ουγγαρία**, τη **Λεττονία**, τη **Λιθουανία** και τη **Σλοβενία**, το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 70%.

Τα αγόρια τείνουν να κάνουν χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ περισσότερο από τα κορίτσια. Αλλά το χάσμα μικραίνει. Τα κορίτσια έχουν περισσότερες πιθανότητες να πάρουν ηρεμιστικά χωρίς συνταγή γιατρού ή να καταναλώσουν αλκοόλ μαζί με «χάπια».

Οι κίνδυνοι που συνδέονται με τα εισπνεόμενα συχνά παραβλέπονται

Το **ΕΚΠΝΤ** προειδοποιεί ότι η χρήση εισπνεόμενων είναι ένα συχνά παραμελημένο πρόβλημα, το οποίο μπορεί όμως να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τη δημόσια υγεία.

Οι ουσίες αυτές, μετά το αλκοόλ και την κάνναβη, είναι οι συνηθέστερα χρησιμοποιούμενες ουσίες μεταξύ των νέων ηλικίας 15 έως 16ετών στην **ΕΕ**. Τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στην **Ιρλανδία** (22%), τη **Βρετανία** (15%), την **Ελλάδα** (14%) και τη **Γαλλία** (11%), ενώ το χαμηλότερο στην **Πορτογαλία** (3%). Σε ορισμένες **ΧΚΑΕ** ανεπιβεβαίωτα στοιχεία υποδεικνύουν τη σοβαρότητα των προβλημάτων που οφείλονται στη χρήση εισπνεόμενων.

Μόνο στη Βρετανία καταγράφηκαν 1 700 θάνατοι νέων που συνδέονται με τη χρήση τέτοιων ουσιών για την περίοδο 1983-2000. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει ότι, παρά τη σημασία που δόθηκε στους θανάτους από έκσταση ή άλλα ελεγχόμενα ναρκωτικά, η χρήση εισπνεόμενων ενδεχομένως να προκαλεί οξύτερα προβλήματα υγείας στους νέους.

Αλλαγή των προτύπων της χρήσης κάνναβης

Η κάνναβη εξακολουθεί να είναι η συνηθέστερα χρησιμοποιούμενη παράνομη ουσία από τους νέους στην Ευρώπη, αλλά τα στοιχεία ποικίλλουν σημαντικά. Σε ορισμένα κράτη μέλη της **ΕΕ** και την **Τσεχία**, περίπου το ένα τρίτο των 15χρονων και 16χρονων έχουν δοκιμάσει την ουσία τουλάχιστον μία φορά. Στη **Δανία** το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 24%, στην **Ολλανδία** το 28%, στην **Ισπανία** 30%, την **Ιρλανδία** 32% ενώ στη

Βρετανία, τη **Γαλλία** και την **Τσεχία** 35%. Στις υπόλοιπες χώρες τα αντίστοιχα ποσοστά είναι αισθητά χαμηλότερα – **Πορτογαλία** (8%), **Σουηδία** (8%), **Ελλάδα** (9%) και **Φινλανδία** (10%).

Στις χώρες που παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά χρήσης κάνναβης, οι τάσεις φαίνεται να συγκλίνουν. Ωστόσο στις χώρες όπου το αντίστοιχο ποσοστό είναι μικρότερο, η εικόνα είναι λιγότερο σαφής. Στις χώρες με υψηλό ποσοστό επικράτησης της χρήσης κάνναβης μεταξύ των εφήβων ηλικίας 15 έως 16 ετών, όπως η **Ιρλανδία**, η **Ολλανδία** και η **Βρετανία**, οι εκτιμήσεις φανερώσουν μια σταθερότητα ή και ελαφρά μείωση. Η τάση αυτή ενδεχομένως οφείλεται στο γεγονός ότι η χρήση άγγιξε το σημείο κορεσμού.

Η πιθανότητα πειραματισμού των νέων με την κάνναβη αυξάνεται κατακόρυφα με την ηλικία. Τα στοιχεία για το 2001 καταδεικνύουν ότι, στη **Γαλλία**, η χρήση από τα αγόρια τριπλασιάστηκε μεταξύ των ηλικιών 13 (13,8%) και 18 (55,7%). Αποδεικνύεται επίσης ότι τα αγόρια τείνουν να κάνουν συστηματικότερη χρήση κάνναβης από τα κορίτσια. Για παράδειγμα, 13,3% των αγοριών και 3,6% των κοριτσιών στη **Γαλλία** έκαναν συστηματική χρήση της ουσίας.

Παρότι οι νέοι ηλικίας κάτω των 20 ετών αντιπροσώπευαν το 2001 ποσοστό μικρότερο του 10% των εισαχθέντων σε εξειδικευμένα θεραπευτικά κέντρα στην **ΕΕ**, πάνω από τους μισούς ανέφεραν τη κάνναβη ως κύρια ουσία χρήσης.

Ετερογενής εικόνα όσον αφορά τις άλλες παράνομες ουσίες

Η χρήση "έκσταση" και αμφεταμινών εξακολουθεί να είναι υψηλή μεταξύ συγκεκριμένων ομάδων όπως οι νέοι που συχνάζουν σε πάρτι. Ωστόσο στην φετινή έκθεση δεν καταδεικνύεται δραματική αύξηση της χρήσης στα κράτη της **ΕΕ**. Η μείωση είναι εμφανής στις χώρες που κατέγραψαν τα υψηλότερα ποσοστά χρήσης το 1995, δηλ. στην **Ιρλανδία**, την **Ιταλία** και τη **Βρετανία**. Εντούτοις, στις χώρες με χαμηλό ποσοστό χρήσης, όπως στη **Δανία**, **Πορτογαλία**, **Φινλανδία**, **Νορβηγία** και τις **ΧΚΑΕ**, παρατηρείται αύξηση. Σχετικά υψηλή επικράτηση μεταξύ των 15χρονων και 16χρονων αναφέρθηκε στη **Λεττονία** (6%) και στη **Τσεχία**, τη **Λιθουανία** και τη **Σλοβενία** (4%).

Οι μαθητές σπανίως πειραματίζονται με την κοκαΐνη και την ηρωίνη. Στην **ΕΕ** καταγράφεται ποσοστό κάτω του 2%, το οποίο είναι λίγο μεγαλύτερο στις **ΧΚΑΕ**, με την υψηλότερη τιμή στη **Λιθουανία** (4,1%). Ωστόσο, μεταξύ των ευπαθών ομάδων, όπως είναι οι νεαροί παραβάτες, τα παιδιά που εγκαταλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και οι άστεγοι νεαρής ηλικίας, οι οποίες υποεκπροσωπούνται στα στοιχεία των ερευνών στο μαθητικό πληθυσμό. Όλα σχεδόν τα κράτη μέλη της **ΕΕ** εκφράζουν ανησυχία για την πιθανή αύξηση της χρήσης βάσης κοκαΐνης /κρακ στους προβληματικούς χρήστες νεαρής ηλικίας, παρόλο που τα ποσοστά παραμένουν χαμηλά.

Ανταπόκριση στις ποικίλες ανάγκες της νεολαίας

Αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι τα προβλήματα των ναρκωτικών και του αλκοόλ διαπλέκονται και ότι τα πρότυπα χρήσης ναρκωτικών από τους νέους έχουν διαφοροποιηθεί. Οι χώρες της **ΕΕ** δεν αρκούνται στην επένδυση σε γενικότερες δραστηριότητες πρόληψης στο σχολείο και την κοινότητα, αλλά έχουν αρχίσει να προωθούν προγράμματα που απευθύνονται σε ομάδες που είναι περισσότερο ευπαθείς σε προβλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά και το αλκοόλ. Παρόμοια προγράμματα στοχεύουν στην πρόληψη της χρήσης των ουσιών με την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων παρέχοντας βοήθεια, ώστε οι νέοι να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τους κινδύνους, όπως είναι το να ζει κανείς σε περιβάλλον με χρήστες ναρκωτικών. Παρόμοιες πρωτοβουλίες είναι ακόμη σπάνιες στις **ΧΚΑΕ**.

Η επικράτηση στους νέους είναι συνήθως υψηλότερη σε ορισμένες περιοχές, όπως στις υποβαθμισμένες συνοικίες των πόλεων. Η **Ιρλανδία**, η **Πορτογαλία** και η **Βρετανία** είναι τα μόνα κράτη της **ΕΕ** που εντόπισαν τις ιδιαίτερα υποβαθμισμένες κοινότητες και εκπόνησαν εξειδικευμένα προγράμματα με κύριο στόχο την πρόληψη. Στην **Γερμανία**, την **Αυστρία** και τη **Νορβηγία** αξιολογήθηκαν προγράμματα που είχαν ως στόχο να βοηθήσουν τους εκπαιδευτές να εντοπίσουν και να συνδράμουν τους μαθητές που κάνουν χρήση ναρκωτικών. Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις στην **Ιρλανδία** και τη **Βρετανία** πέτυχαν να διατηρήσουν τους μαθητές μακριά

από τα ναρκωτικά. Άλλα προγράμματα στις δύο αυτές χώρες, καθώς και στην **Ισπανία** και την **Πορτογαλία**, επικεντρώνουν την προσοχή τους στους μαθητές που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση. Η αξιολόγηση των παρεμβάσεων κατέδειξε ότι για να πετύχουν αυτές πρέπει να είναι έγκαιρες και δραστικές. Ειδικά προγράμματα με στόχο τους νεαρούς παραβάτες που κάνουν χρήση ναρκωτικών εφαρμόστηκαν στην **Γερμανία**, τη **Φινλανδία** και τη **Βρετανία** και φαίνεται να μείωσαν το ποσοστό υποτροπής. Στις πρωτοβουλίες πρόληψης, οι οποίες απευθύνονται στους νέους που είναι ευπαθείς στη ψυχαγωγική χρήση ουσιών σε χώρους νυχτερινής διασκέδασης, συμμετέχουν συνομήλικοί τους και παρέχουν πληροφορίες και κατάλληλη υποστήριξη, π.χ. στην **Ισπανία**, τη **Γαλλία** και την **Ολλανδία**. Τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας και ιστοθέσεις είναι επίσης δυνατό να παρέχονται, παρότι μελέτες κατέδειξαν ότι η επικοινωνία διά ζωής είναι περισσότερο αποδεκτή.

Ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του ΕΚΠΝΤ, Marcel Reimen, δήλωσε σήμερα: «Είναι συνήθως συγκεκριμένες ομάδες και τοπικές κοινότητες οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα που συνδέονται με τη χρήση παράνομων ουσιών από νέους. Πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί για να μην παραβλέψουμε το γεγονός αυτό κατά την ανάλυση της ευρύτερης εθνικής και ευρωπαϊκής κατάστασης, ούτως ώστε να απευθυνθούμε σε αυτούς που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες ανάγκες».

Σημειώσεις για τους συντάκτες

(¹) Το κεφάλαιο για τους νέους της παρούσας έκθεσης αφορά αποκλειστικά τις Χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ).

- **Ετήσια έκθεση 2003: κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Νορβηγία** (διατίθεται στις 11 επίσημες γλώσσες της ΕΕ και στα νορβηγικά στη διεύθυνση <http://annualreport.emcdda.eu.int>) Βλ. ειδικά θέματα σχετικά με: τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ στα νεαρά άτομα, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την επανένταξη, καθώς και με τις δημόσιες δαπάνες στον τομέα της μείωσης της ζήτησης (Κεφάλαιο 3).
- **Annual report 2003: the state of the drugs problem in the acceding and candidate countries to the European Union** (Ετήσια έκθεση 2003: κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στις εντασσόμενες χώρες και στις υποψήφιες χώρες για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση) (διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα) στη διεύθυνση <http://candidates.emcdda.eu.int>). Βλ. ειδικά θέματα σχετικά με: τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ στα νεαρά άτομα, τις μολυσματικές ασθένειες ου σχετίζονται με τα ναρκωτικά και τις εθνικές στρατηγικές για τα ναρκωτικά (Κεφάλαια 2–4).
- Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τα ειδικά αυτά θέματα περιλαμβάνουν: εθνικές εκθέσεις του δικτύου Reitox για το 2002, Πανευρωπαϊκή έρευνα ESPAD για τη χρήση οινόπνευματων και άλλων ουσιών στο μαθητικό πληθυσμό (1995 και 1999), δημοσιευμένες και ειδικές έρευνες, καθώς και κυβερνητικές εγκύκλιοι σχετικά με την κατανάλωση αλκοόλ και ναρκωτικών από τα νέους (2003).
- Τα **Δελτία Τύπου** μπορούν να μεταφορτωθούν από τη διεύθυνση: http://www.emcdda.eu.int/infopoint/news_media/newsrelease.cfm
- Ένα **Ευρωπαϊκό συνέδριο με θέμα τη χρήση ουσιών στους νέους** θα πραγματοποιηθεί στις 30 και 31 Οκτωβρίου στη Μάλαγα (περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση <http://www.emcdda.eu.int>). Στην εκδήλωση αυτή ο **ΕΚΠΝΤ** θα παρουσιάσει το νέο ενημερωτικό δελτίο με θέμα «Χρήση ουσιών από νεαρά άτομα ευπαθών ομάδων» (<http://www.emcdda.eu.int/infopoint/publications/focus.shtml>).